

Bosbeest blijkt water te waarderen

OVERVEEN - Sinds krap een jaar heeft het Nationaal Park Zuid-Kennemerland er een attractie bij, voor zover je daarvan kunt spreken. In het Kraansvlak, een afgesloten duingebied tussen Overveen en Zandvoort, leven drie wisenten.

De dieren zijn daar in april 2007 bij wijze van proef uitgezet. Ze leven achter schrikdraad, voor de zekerheid, want het zijn en blijven wilde beesten. Maar de wisenten zijn voor gewone mensen, met een beetje geluk, wel te zien. Vanaf bezoekerscentrum De Zandwaaijer is een 'wisentroute' uitgezet. Wie de bordjes langs het pad door Middenduyn volgt, wandelt in ongeveer een kwartier naar een uitzichtpunt over een duinmeertje. Daar komen de wisenten regelmatig drinken.

PWN heeft bij de introductie van de wisent samenwerking gezocht met een aantal partners, te weten ARK Natuurontwikkeling, Stichting Duinbeheer en Kritisch Bosbeheer. Ook zijn vakgroepen van twee universiteiten (Groningen en Nijmegen) bij het project betrokken om de ecologische effecten te bestuderen.

Het doel is tweeledig. Ten eerste wordt in het Kraansvlak

WERKEN IN DE NATUUR

Een zevendelige serie over mensen die hun werk in de natuur verrichten. Vandaag volgen we ecooloog Leo Linnartz van de stichting Ark Natuurontwikkeling, die het wisentenproject in de Kennemerduinen (Kraansvlak) begeleidt.

plaats geboden aan een zeer bedreigde diersoort. Ten tweede willen de betrokkenen weten welk effect de aanwezigheid van deze grote grazer heeft op de natuur.

De wisenten zijn eigendom van de stichting Ark Natuurontwikkeling. Namens deze stichting is ecooloog Leo Linnartz (45) direct betrokken bij het project. „Ik ben altijd erg geïnteresseerd geweest in ecologische vraagstukken”, vertelt Leo, terwijl hij het hek passeert dat toegang biedt tot een corridor die leidt naar het uitzichtpunt in het wisentengebied. „Toen in 2004 het idee werd geopperd hier wisenten te introduceren, ben ik me gaan verdiepen in de leefwijze van de dieren. Want wat weten wij van wisenten? Eigenlijk alleen hoe ze zich gedragen in door mensen beïnvloede omstandigheden. Veel wisenten leven in dierentuinen of in gebieden waar ze door mensen zijn uitgezet en 's winters bijgevoerd worden. Maar in de vrije natuur is het natuurlijk een heel ander verhaal, daar moeten

ze ook in de winter hun kostje bij elkaar scharrelen en dat heeft weer andere effecten op het landschap.”

De wisent of Europese bizon kwam vroeger in grote delen van Europa voor. Rond 1920 werd de laatste wilde wisent in Polen geschoten. Vanaf dat moment was het dier alleen nog in dierentuinen te zien zoals in Artis dat al sinds de jaren twintig wisenten heeft. Dankzij een internationaal fokprogramma om de soort in stand te houden, is de populatie weer gegroeid van twaalf tot ongeveer 3000 dieren. De helft daarvan leeft in vrij levende groepen, met name in Oost-Europa. Ark Natuurontwikkeling heeft de drie in het Kraansvlak levende wisenten, een stier en twee jonge vrouwtjes, in Polen gekocht.

Van zijn werktijd besteedt Leo Linnartz wekelijks zo'n twaalf uur aan het wisentenproject. Zo is hij intensief betrokken bij de voorlichting van het project, het geven van excursies aan vakgenoten en de begeleiding van het onderzoek. Er

wordt bijvoorbeeld onderzoek gedaan naar wat de wisenten precies eten en hoe ze zich gedragen. „Tot op heden tonen ze zich totaal niet agressief. Ze zien of horen je van een flinke afstand aankomen. Ze maken ons ook heel duidelijk waar hun grenzen liggen. Je moet er dus goed op letten wanneer ze je wegsturen. Zo is het ons gebleken dat als een wisent met de kop schudt, hij aangeeft: tot hier en niet verder. Als je dan denkt dat ze last hebben van vliegen, dan heb je een belangrijk signaal gemist.”

Ook heeft hij veel tijd gestoken in het bouwen van een website en het maken van teksten voor de informatieborden. Leo zegt het fantastisch te vinden te werken in het enige gebied in West-Europa waarin wisenten vrij leven.

De drie dieren blijven voortdurend in elkaars nabijheid. De beide koeien zijn voorzien van een halsband met een zender. De onderzoekers kunnen zo op elk moment van de dag zien waar de dieren zich bevinden. Leo: „Ze doen het voorbeeldig. Maar ze hebben ons ook verrast. We gingen er bijvoorbeeld vanuit dat ze zich vooral in het bos zouden ophouden. Ze mijnden moerassen als 't even kan. Wat blijkt: de wisenten vertoeven

graag nabij het duinmeer. Ze blijken riet en gele lis erg lekker te vinden.”

Uit de halsbandgegevens valt ook op te maken dat het drietal inmiddels het gehele terrein regelmatig verkent. „Ze blijken zich snel te kunnen verplaatsen”, weet Leo.

Nu nog lopen er drie exemplaren rond in het Kraansvlak. Uiteindelijk is het de bedoeling dat de kudde gaat bestaan uit tien tot vijftien exemplaren. „Een van de vrouwtjes vertoonde kenmerken van bronstigheid. Wie weet hebben we over enige tijd een kalfje.”

Voorts komen er binnenkort vanuit Polen opnieuw drie exemplaren naar de Kennemerduinen. Ze hadden er eigenlijk al moeten zijn, ware het niet dat de Poolse autoriteiten het beter vonden te wachten met het transport.

Linnartz: „Het kalf is nog te jong, vond men daar. Erg jammer. Nu komen ze in het voorjaar. Dat heeft ook weer zijn voordelen. Dan kunnen ze ongestoord wennen aan het terrein en uitzoeken waar ze het eten moeten halen.”

Wandelaars passeren de poort richting uitzichtpunt. „De mensen vinden het hier heel geweldig. Van heinde en verre komen ze hierheen. Weinigen rea-

Leo Linnartz bij het wisenten-uitzichtpunt in het Kraansvlak.

FOTO HEIN FLACH

liseren zich dat wisenten wilde dieren zijn en dat je ze niet altijd te zien krijgt. Het is hier beslist geen wisentenshow.” Het project in de Kennemerduinen heeft de nationale en internationale aandacht. Leo vertelt dat collega's van Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten

op de Veluwe graag iets met wisenten zouden willen. Ook is onlangs een Duitse en Deense delegatie op bezoek geweest om zich op de hoogte te stellen van de onderzoeksaanpak. „Men was vooral geïnteresseerd in interacties tussen wisenten en publiek. Over dit aspect doen we

in het Kraansvlak voorzichtig ervaring op, nu eerst met onderzoekers, boswachters en een enkele excursie. En in de toekomst waarschijnlijk met begeleide excursies langs vaste routes.”

HEIN FLACH